

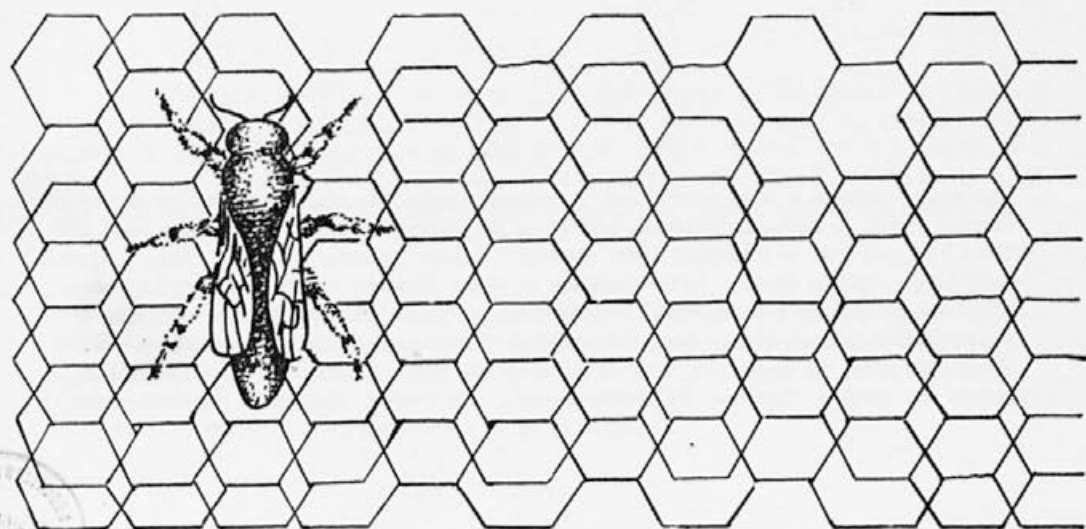
leto LXXI

št. 10

1969

slovenski čebelar

VSEBINA

Martin Mencej: XXII. kongres mednarodne organizacije čebelarjev pozdravlja z najboljšimi željami čebelarje vsega sveta	253
Virmašan: Obračun in nauk iz preteklega čebelarškega leta	258
Leopold Debevec: Opravila pri čebelah v oktobru	259
Julij Mayer: Umetno osemenjevanje matic	261
Dr. Lavo Čermelj: Čemu so potrebni troji	262
Lojze Kastelic: Pridobivanje cvetnega prahu	263
Julij Mayer: Moj odgovor	265
France Guna: Grmovega Franceta ženitev (nadaljevanje)	268

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Dr. Jože Rihar: Zatiranje čebeljih uši	272
--	-----

NOVICE IZ ČEBELARŠKEGA SVETA

Poroča J. Mayer: Nadležni pelod. Usmerjanje čebel na pašo. Kakovost mladih matic. Avstrijska čebeloreja	274
---	-----

VPRAŠANJA — ODGOVORI

Leopold Debevec odlikovan z redom Antona Janše I. stopnje

OSMRTNICE

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 20.00 din, ga prejmejo zastonj. Izdaja ga Zveza Čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva cesta 3/II, tiska Tiskarna PT v Ljubljani, ureja uredniški odbor: Valentin Benedičič, Ivan Majcen, Julij Mayer, Martin Mencej, Boris Modrijan in Jožko Šlander. Letna naročnina za nečlane 25.00 din, za inozemstvo 30.00 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 3.00 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Številka žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva cesta, 501-8-268/1. Telefonska številka uprave ZČDS in SČ 20-208.

Kongres je začel svoje delo

Foto: R. Pröhl, München

**XXII. KONGRES MEDNARODNE ORGANIZACIJE
ČEBELARJEV POZDRAVLJA
Z NAJBOLJŠIMI ŽELJAMI ČEBELARJE
VSEGA SVETA**

MARTIN MENCEJ

München, avgusta 1969

Malo je mest, ki bi lahko nudila tako idealne pogoje za prirejanje kongresov in razstav, kot je München. Zato ni slučaj, da tu iz leta v leto narašča število mednarodnih prireditev, kongresov in razstav. Zato tudi ni čudno, da si je vodstvo Apimondije — mednarodne organizacije nacionalnih čebelarških organizacij in združenj, ki ima včlanjenih nad 43 držav — zbralo prav to mesto za svoj 22. kongres.

Na mali vzpetini, imenovani Theresienhöhe, se razprostira park, ki s svojimi kongresnimi dvoranami in stranskimi prostori nudi vse potrebne pogoje za prireditve v velikem obsegu. Sem so se zgrinjali predstavniki čebelarstva vsega sveta od 1. do 7. avgusta t. l., se spoznavali, s predavanji in razgovori izmenjavali izkušnje in nova dognanja, obiskovali filme s področja čebelarstva, jih ocenjevali in ogledovali razstavljenе predmete.

Padle so vse pregraje: temnopolti Marokanec se je pobratil z belokožim Evropejcem, črni Afrikanec s Kanadčanom, Meksikanec z Indijcem; prav vse je družila osnovna misel: napredek čebelarstva, sodelovanje in razumevanje ter medsebojna pomoč v slogi in miru!

Bavarski čebelarji so s svojo bogato čebelarstvo tradicijo razumeli težnje čebelarstva sveta in so s svojo izvrstno organizacijo v polni meri izpolnili obljubo: »Čebelarji in znanstveniki vas najtopleje pozdravljamo in z veseljem sprejemamo v svojo sredino. Potrudili smo se, da bi bile izpolnjene želje, ki vas spremljajo na kongres. Vsi čebelarji smo si po svojih močeh prizadevali, da bi kongres čim bolj uspel in da bi se čim udobneje počutili v glavnem mestu Bavarske.«

Pred kongresom je bil 1. in 2. avgusta

znanstveni simpozij

na katerem so predavali in razpravljali čebelarji znanstveniki, ki so bili po vsebini predavanj razporejeni v 3 skupine:

prva je obravnavala medenje in donosnost (10 referatov), med katerimi je bil tudi referat dr. Joža Riharja o periodičnih pojavih medenja na hoji;

druga skupina je imela proste teme (28), s področja biologije čebel, govor in orientacija, med katerimi je bilo tudi predavanje slovenskega znanstvenika dr. Huberta Pehanija o drobni strukturi epitelnih celic stene srednjega črevesa pri normalni in stradajoči čebeli;

tretja skupina je obravnavala patologijo čebel: septikemijo, nosemo in zastupitev (17 referatov); v tej skupini je predaval dr. L. Kocjan o zgodovinskem pregledu boja zatiranja gnilobe.

Pomembnejše raziskave in dognanja s tega dela kongresa bomo objavljali v našem glasilu, čim bodo nam dostopna.

Pomemben del kongresa je bil posvečen

predvajanju filmov, diafilmov in diapozitivov

ki so jih predvajali ves čas kongresa in so vzbujali veliko pozornost delegatov in obiskovalcev kongresa.

Nič manj kot 30 barvnih filmov in v belo črni tehniki iz 14 držav so prikazali v teh dneh kongresa. Nastanek in življenje čebele; biologije čebelje družine; čebele in rastline; bolezni in škodljivci čebel; čebela in zdravstvo; izvor gozdnega medu; rojstvo, življenje in smrt matice; oprashaevanje matice, je vsebina samo nekaterih filmov, ki so jih predvajali.

Če pomislimo, kolikšnega poučnega in vzgojnega pomena so filmi predvsem za začetne in mlade čebelarke kadre, potem nas spreletava srh ob dejstvu, da nimamo pri nas niti enega filma iz čebeljega življenja in čebelarjenja. In vendar trosimo ogromno denarja za vsake vrste filmske plaže, ki je vseprej kot poučna in vzgojna.

Ali ne bi kazalo nabaviti par ustreznih barvnih filmov za naše potrebe?!

Nekoliko manj bogata je žetev glede diafilmov in diapozitivov, ki pa je bila pestra in vsebinsko raznovrstna. Žal tudi v tem pogledu nismo Jugoslovani ničesar prispevali kljub bogati čebelarji tradiciji in dejavnosti.

Svečani in delovni kongres

za vse delegate in goste se je začel 3. avgusta, ki ni odseval samo manifestacije čebelarjev vsega sveta, ampak je pokazal tudi moč in pomembnost te gospodarske panoge v današnjem svetu. Veliko kongresno dvorano so poleg 1500 delegatov napolnili do zadnjega kotička predstavniki političnega, družbenega in gospodarskega življenja ter gostje. Apimondija je tudi navzven delovala veličastno, domiselno in vzpodbudno. Občutek moči in pomembnosti čebelar-

Prof. dr. ing. V. Harnaj (Romunija), predsednik izvršnega sveta Apimondije

stva je bil zares enkratni, ki zapušča trajen spomin. Ves ta množični zbor praktičnih čebelarjev, znanstvenikov in teoretikov zvenceh imen je spretno in zanesljivo uglaševal predsednik kongresa dr. F. Gnädinger.

Pozdravnim besedam vidnih predstavnikov znanstvenih ustanov in oblasti ter uvodnemu predavanju prof. dr. K. von Frischa je sledil oficialni ogled razstave.

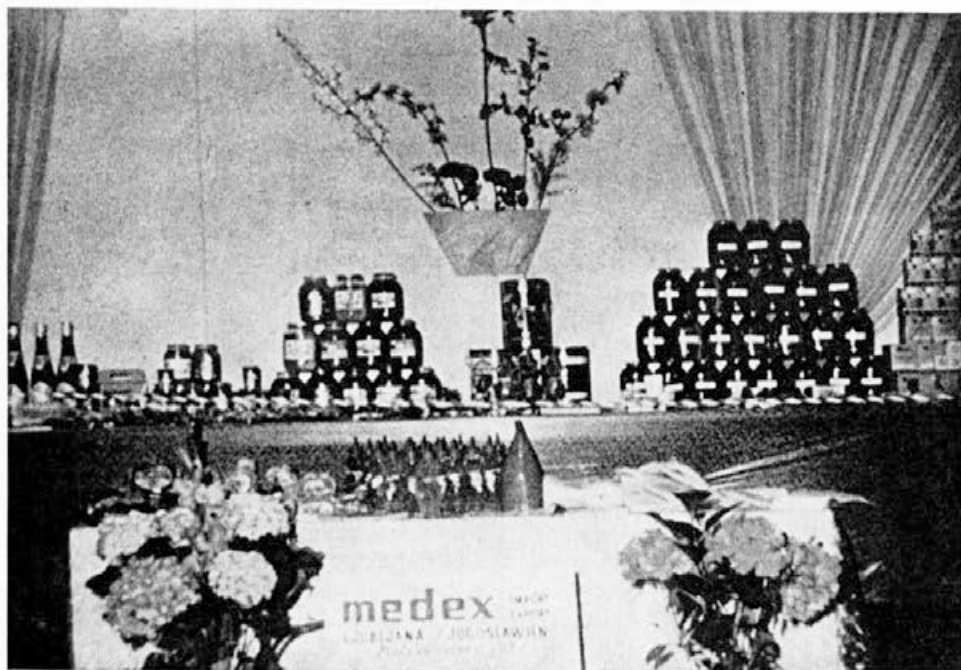
Dr. F. Gnädinger, predsednik Kongresa

Razstava čebel, njenih proizvodov in pripomočkov

je bila plod najvišjih dosedanjih dosežkov čebelarjenja. Že na vhodnem prostoru v zunanjem delu razstavišča nas najprej preseneti razstava raznih čebeljih pasem, ki so prikazane na satu v steklenih zabojčkih. Med makedonsko pasmo iz severne Grčije, kaukaško, indijsko, južnoafriško, italijansko itd. pasmo, poleg carnice iz Madžarske, srečamo prvič na tako pomembni razstavi tudi carnico iz Slovenije (Medvode). Na lepo zaleženem satu se med našimi sivkami graciozno sprehaja matica z dolgim zlatorumenim zadkom, ki vzbuja pozornost množice gledalcev. Naša sivka se v svetu vedno bolj uveljavlja!

Takoj za vhomom v same razstavne prostore visijo na steni panjske končnice iz etnografskega muzeja v Ljubljani, ki jih je pripravila naša Zveza. 60 končnic s tolmačenjem v angleškem in nemškem jeziku privlači pozornost obiskovalcev in so predmet nenehne fotografiranja.

Sledijo razstavni prostori, ki so določeni raznim državam, narodnostim, čebelarskim združenjem, podjetjem, založniški dejavnosti in foto-reportaži. S svojo pestrostjo razstavljenih predmetov, ki so tipični in svojstveni v posameznih državah, združenjih ali zvezah, delujejo barvito in dajejo ton vsemu razstavnemu prostoru.

Jugoslovanski del razstave

Foto: inž. Sivic

Nasproti okusno opremljenemu in vsebinsko bogatemu romunskemu razstavnemu prostoru, kjer razstavljajo moderne čebelarške pripomočke, orodja, najrazličnejše vrste zgljedno pripravljenih čebeljih proizvodov od raznih vrst medu do buteljk medenih pijač, deluje jugoslovanski razstavni prostor siromašno, neestetsko in neučinkovito. Že same stene brez ustreznih podob, fotografij in grafikonov, delujejo prazno in porazno. Predmeti so nenačrtno nametani, embalaža raznih vrst medu in slaščic ne vzbuja pozornosti in ni na potrebnih višini. Poslovno združenje v Beogradu prav gotovo ni dalo s to razstavo tistega, kar jugoslovansko čebelarstvo zasluži. Če vzporejamo madžarski del razstavišča (navajamo samo sosedne države), ki ima kar tri okusno in bogato opremljene prostore, kjer vidimo z barvno razsvetlavo označena pasišča, literaturo in raznovrstnost čebeljih proizvodov, potem se ne smemo čuditi, da se obiskovalci ne ustavljajo pred našim razstavnim prostorom, da pa so sosedni imeli vedno polno občinstva.

Nas nekam neprijetno vzburi razstavni prostor Mack-Bienenzucht, Deutschland z napisom za vzrejo in izvoz matic: »Wir züchten Apis — Carnica. Wir liefern Zuchtvölker-Ableger-Königinnen«. Ali ni to opomin in opozorilo za prihodnost?!

Če izvzamemo en dan, ki je bil namenjen ogledu vzornih čebelarstev v notranjosti Bavarske, so vsi dnevi izpolnjeni z aktualnimi predavanji in razpravami ter filmi. Teme: razvoj čebelarstva in svetovna trgovina z medom, proizvodi čebeljih družin in človekovo zdravje, koriščenje sodobne znanosti in tehnike v čebelarstvu, medonosno rastlinstvo in oprraševanje, prehrana čebel in podobno, katere so pogosto spremljala filmska tolmačenja, so delegati poslušali s potrebno zavzetostjo in dejavno sodelovali v razpravah.

Na tiskovni konferenci, ki jo je priredilo vodstvo kongresa, so zbrani novinarji vseh pomembnejših listov in časopisov. Na konferenci urednikov večine čebelarških glasil in listov, ki jih izdajajo čebelarške zveze in združenja, je po nekaj ur trajajoči razpravi sklenjeno: Čebelarški tisk naj v prihodnje služi boljšemu medsebojnemu poznavanju, zbliževanju in izmenjavanju izkušenj; zato naj vsak časopis tiska na koncu važnejših sestavkov kratek povzetek vsaj še v enem svetovnem jeziku; priporočljivo je tudi tiskanje vsebinskega kazala vsaj še v enem izmed svetovnih jezikov.

Popoldne zadnjega dne se delegati zopet zberejo v svečani dvorani za

zaključek generalne skupščine.

Kljub utrujenosti in pripeki, ki je prevladovala vse dni kongresa, sledijo z napeto pozornostjo poročilu eksekutivnega komiteta, sprejemu novih članov v Apimondijo, odlikovanjem in priznanjem najzaslužnejšim praktakom in znanstvenikom na področju čebelarstva, delovnemu programu Apimondije za obdobje 1969—1971 in volitvam.

In končno: stisk rok z željo, da naj bi bil 23. kongres Apimondije, ki bo v Sovjetski zvezi, nič manj vsebinsko bogat in ploden, kot je bil sedanji. Še čebelarški pozdrav in delegati so pohiteli v vse dele sveta k svojim čebelam.

Tudi naša delegacija je prispevala svoj delež temu kongresu. Vsekakor je pripomoglo k temu tudi podjetje Medex, ki ji je s svojo gmotno podporo omogočilo udeležbo na kongresu, za kar se ZČDS iskreno zahvaljuje.

Skupina čebelarjev pred našimi panjskimi končnicami na razstavi

Foto: inž. Šivic

OBRACUN IN NAUK IZ PRETEKLEGA ČEBELARSKEGA LETA

VIRMASAN

Malo je krajev v naši ožji domovini, kjer bi imele čebele še toliko jesenske paše, da bi donos le-te zadostoval za zimsko zalogo. Za večino čebelarjev se s končano kostanjevo pašo že vse neha. Kar dobe še na otavi ali jesenski resi, je ob ugodnem vremenu ravno za zaleganje. Izjeme so le kraji, kjer medi hoja, in Lika. A te paše pridejo v poštev le za čebelarje, ki prevažajo.

Poglejmo še malo nazaj v lansko čebelarstvo letino. Bila je še kar dobra, posebno poletna. Precej so dobile na kostanju, ponekod se je pojavila tudi mana na borovcu. Pri meni so bili posamezni panji popolnoma zaliti s tem medom, ki se pa žal ni dal iztočiti. Kar je najbolj zanimivo, je, da so bili le nekateri panji zaliti s tem medom, drugi brez njega, kar sem skusil pri točenju. Mana, podobna gosti sladkorni raztopini, ni šla iz satja. Taki sati iz medišča so šli v omaro; tudi iz plodišča sem jih nekaj pobral, vendar je ostalo še nekaj tega medu v njem. Človek že ne more jeseni pobrati ves med in ga nadomestiti s sladkorjem. Upa na dobro zimo, da bo več izletnih dni, da se bodo čebele lahko očistile in dobile potrebno vodo. Ker smo imeli že več milih zim, ko so čebele imele vsak mesec vsaj en izletni dan, smo upali, da bo tudi ta dobra. Žal se to ni zgodilo, zato smo čebelarji plačali hud davek, kar naj nam bo dobra šola za bodočnost.

Manjkajočo zimsko zalogo smo dopolnili s sladkorjem. Ker so tudi na ajdi nekaj dobile, so šle družine močne v zimo. Žal je ta kmalu pokazala svoje roge in že decembra pošteno pritisnila, posebno pri nas na Gorenjskem. Imeli smo do — 20° C. Januar je bil sorazmerno topel, preveč za ta čas. Družine so že začele zalegati in ravno to prezgodnje zaleganje in deloma slab med je bilo slabo zanje. Februarja je zopet pritisnil mraz. Ker so rabile vodo za zalego in strnjen med, so ob vsakem vremenu silile iz panjev in tudi vse ostale zunaj. Panji so oslabei in spomladi, ko bi najbolj rabili delovne čebele, so bili brez njih. V panjih je ostalo za dobro pest izrabljenih čebel z matico. V teh panjih je bil ves med odkrit in načet, a ga niso mogle porabiti, ker je bil pretrd. Zalosten je bil pogled na te družine, ki so šle močne v zimo, spomladi pa so bile tako revne. Ni jim bilo druge pomoči kot omesti jih in panje sprazniti. Tu se je zopet videlo smotrno delo narave, ki namembno urejuje vse delo. Kar je bilo dobrega, je ostalo, vse slabo je šlo v nič. Čakalo nas je nič kaj prijetno delo. Zdrave družine je bilo treba čimprej spraviti do moči. Tu je pomagalo dražilno pitanje z medom in zdravljenje s Fumidilom. Satje sem vse razkužil z ocetno kislino in panje obžgal s spajalno svetilko. Vem, da je katastrofi, kakršne še nisem doživel v svojem čebelarstvu, botrovala tudi nosema. Žalosten sem hodil k čebelnjaku, kjer je toliko praznih panjev čakalo na roje.

Pomladni razvoj je bil še kar dober. Res se je vse zapoznilo, posebno razvoj čebel, medtem ko je narava vse dohitela in je vse cvetelo ob svojem času; žal pa družine še niso bile na višku, da bi lahko izrabile vso pašo. Roji so bili maja, in v začetku junija so bili vsi prazni panji zopet napolnjeni. Res sem bil s tem, da sem pustil rojiti, oškodovan za med, a glavno je bilo, da imam zopet svoje švetilo panjev. Nekaj so nabrale na cveticah in tudi smreka je medila nekaj dni. V kostanj sem že postavil svoje normalno število panjev. Začetek paše je bil dober, a je trajal le nekaj dni, nato je bilo ves teden deževno in hladno. Najboljši dnevi so šli po vodi; še so brale, a ni bilo več tistega donosa, kot bi lahko bil. Nabrale so dosti cvetnega prahu in tudi nekaj medu bo za pomladansko pitanje.

To bi bil le kratek pregled našega čebelarjenja v preteklem in deloma v letošnjem letu. Pravemu čebelarju pove dosti in mu da dosti misliti. Bila je dobra, a draga šola za marsikaterega čebelarja. Nauk, ki nam ga je dala narava, moramo koristno uporabiti, kar bo nam in čebelam v korist.

OPRAVILA PRI ČEBELAH V OKTOBRU

LEOPOLD DEBEVEC

Čebelar, ki je vse od prve pomladi skrbno spremljal razvoj svojih čebeljih družin ter redno in vedno ukrenil in opravil vse, kar bi bil moral in kakor je bilo kolikor toliko v glavnem sproti nasvetovano v Čebelarjevih mesečnih navodilih, ima sedaj v čebelnjaku lepe in močne družine z mladimi maticami, množicami mladih čebel in zadostno zimsko zalogo hrane. Vse družine sedijo na mladem, toda ne premladem satju brez odvečne trotovine v brezhibno urejenih snažnih panjih; zdravstveno stanje čebel je tako, da kar škripljejo od dobrega počutja v svojih shrambah. Manjkajočo količino zimske hrane je vsem potrebnim družinam dokrmil že sredi septembra, da so jo čebele prenesle na ustrezna mesta še v razmeroma toplem vremenu, kajti za to delo je v panjih potrebno še precej toplote. Tako so vse družine brez izjeme preskrbljene s po 12 kg dobre hrane, ker čebelar je skrbno pazil, da je dodal rajši kak kilogram preveč kot pa kak dekagram premalo. Sveda ima tak čebelar svoje plemenjake vedno in redno tudi toplo zadelane ter skrbno zavarovane zoper mraz ali vročino leto in dan. Za čebelarja take vrste v oktobru malone da ni nikakega dela, dočim čaka manj skrbnega muharja v tem mesecu le še prav malo lažjega in nezahtevnega dela. S tem delom pa sedaj nikakor ne kaže hiteti; naj se družine kar lepo polagoma privajajo na hladnejše dni; ko pa pada zunanja temperatura pod ničlo ter se čebele po malem, zlasti ob večerih že zbirajo v zimsko gručo, ter smo pod konec oktobra pobrali satje iz medišč, ki so ga čebele navadno že zapustile ter se umaknile v plodišče, tedaj se pa le lotimo še zadnjega letošnjega dela pri čebelah, da jih zavarujemo pred mrazom, ki bo prej ali slej le pritisnil z večjo silo.

V prvi vrsti je treba izprazniti medišča — pobrati vse satje iz medišč ter ga shraniti v omare, zaboje, prazne panje ali drugačno bolj ali manj primerno »posodo«, kjer čebelar pač shranjuje svoje rezervne sate. Ker je sedaj za razvoj ličink voščene vešče že prehladno, nam satja to jesen niti žveplati ni treba, pač pa kmalu spomladi, čim se nekoliko močneje otopli. Da preprečimo uhajanje tudi najmanjših količin toplote iz panja čez zimo, je treba dobro zamašiti in zadelati tudi žrelo medišč. Zatesnitev s časopisnim papirjem je najsmotnejša. Da bo sedela družina spodaj na toplem, prekrijemo matično rešetko z ustreznimi lesenimi vložki, vse skupaj pa še z dokajšnjo plastjo časopisnega papirja; zimski opaž zaključimo na vrhu še slamnica. Na njo položimo še snemljive prečne palice, okenca medišča in obe leseni prečni zapori za okenca iz tega panja, ki bi sicer na svojem mestu ovirali pravilno namestitvev slamnice za okenci. V praznem medišču so vse naštete reči najvarneje spravljene, najmanj v napoto ter najbolj pri roki spomladi, ko jih bomo zopet potrebovali. Kakšne zoprne malenkosti se nam tu servirajo, slišim godrnjati »velečebelarja«, češ, revež z nekaj panji se lahko s tem igra, pa naj poskusi pri nekaj sto panjih s takšnim igračkanjem! Prav narobe in ravno za veleobrat je takšno igračkanje nujno kot tekoči trak v tovarni oziroma vsaka mehanizacija v proizvodnji. Koliko iskanja, jeze in kletvic takšna ureditev lahko pri-

hrani prav takemu košatemu »velečebelarju«! To je pač red! »**Vzdržuj red in red bo vzdržal tebe**«, je veleval star latinski rek, ki je veljal in bo veljal vse večne čase, pa tudi za male in »v e l i k e«!

Po ureditvi medišča se lotimo še plodišča. Na njegovo dno (očiščeno, seveda) navadno vložimo posebno prirezano **lepenko** ali še bolje **premično dno** ali **drugo dno**, ki občutno zmanjša mrzel prazen prostor na dnu panja (ledenica), ker sega vložek malone do prečnih palic, na katerih stojte sati. Tudi prostor za okenci, oziroma kar sama okenca, zadelamo z močno plastjo časopisnega papirja (pokončno) in to zaslonimo še s slamnico. Slamnico prav uspešno nadomesti natančno po odprtini panja prirezana plošča debelega lesonita, ki v tovarni še ni bil dokončno stisnjen. Vse čebelarjevo delo pri zazimljenju čebel ima namen, da so družine zavarovane pred mrazom in vlago, ki se v panjih pojavlja predvsem kot posledica nezadostnega zavarovanja pred mrazom. Vlaga se dela in zbira predvsem na površinah in delih panja, kjer se neposredno stikata topli in hladnejši zrak. Če takih površin v panju ni, ker jih je čebelar s skrbno izolacijo pač izločil, tedaj ostanejo taki **dobro zadelani panji vseskozi lepo suhi**, ne »močijo«, v njih pa so zdrave in delavoljne čebele. »Čebelarju« pa spomladi ne bo treba kidati gnoja še iz panjev! Brez šale! Tri četrtine čebelarjev širom po naši lepi domovini leto za letom opravlja to »čedno« delo, ne da bi o tem kdaj razmišljali, posebno ko tožijo, da **m u h a n e d a k r u h a**. Dolgoletne žalostne izkušnje premnogih čebelarjev niso izmodrile, čeprav je na dlani, da le enakomerno in skrbno toplo zadelani panji ne močijo ter tudi ne ustvarjajo slabičev v čebelnjakih. Neprodušno **zadela**ti in **zamašiti** je treba v prvi vrsti med panji vse **reže**, ki se neogibno pojavljajo v skladih panjev, če so ti še tako natančno in skrbno izdelani ter so si na videz med seboj povsem enaki in podobni kot jajce jajcu. Čebelarju tedaj, ki se želi izogniti omenjenim zimskim nevšečnostim, ne preostaja drugega, ko da vse reže med panji neprodušno zamaši in zadela. Tako nastane v režah zaprt prostor z dokaj stalno temperaturo zraka, ki je priznано najboljši toplotni izolator.

Zadelamo pa reže z mašili z obeh strani skladanice panjev, od spredaj in od zadaj (znotraj, v čebelnjaku). Zelo porabni za ta namen so trakovi iz klobučevine, do enega centimetra široki, iz starega klobuka jih večša roka nareže dovolj za ves čebelnjak! Tudi navadni stenj, ki je svoje dni gorel v petrolejskih svetilkah, je v tak naš namen prav poraben. Poprašati je treba zanj v trgovini. Nedvomno ga še marsikje hranijo stotine metrov prav nalašč za naše namene in za čebelarje! Kaj pravite! Med stenami čebelnjaka in stranskimi panji ob njih je navadno malo večji prostor. Tudi tega je treba zapolniti s primernim mašilom: otavo, pazdérjem ali lesno volno, spredaj in zadaj pa to zavarujemo pred izpadanjem s primernimi pasovi iz časopisnega papirja. Paženja s suhim mahom nikakor ne priporočam; suh mah prav rad priteguje vlago iz zraka, se zopet suši ter razpada in se kmalu spremeni v najfinejši prah, ki pa v čebelnjaku ni ravno nujno potreben. Tudi morebitne prazne panje v skladu med ostalimi naseljenimi ne smemo pozabiti; natičimo jih s primernim mašilom (plevami). Primerno **debela plast natančno prirezanega časopisnega papirja** je vedno odlična **izolacija** pri zavarovanju čebel proti mrazu ali vročini. Menda ni treba posebej poudarjati, da skrben čebelar pušča tako zavarovane čebele leto in dan neizpremenjeno, ne da bi spomladi opaž odstranjeval, kajti kar velja za mraz, velja deloma tudi za vročino! Tako si **prihrani dvojno delo** (spomladi in zopet jeseni) in tako dalje seveda... Če smo vse omenjeno skrbno in temeljito opravili, potem je ves naš sklad panjev v čebelnjaku enovita ter prijetno topla ali hladna (poleti!) celota, v kateri se družine odlično počutijo, izborna napredujejo, še zlasti, če je čebelar tudi v vseh drugih pogledih

vedno na svojem mestu . . . Skratka, tako enotna ter tudi na vrhu in spodaj dobro zavarovana skladanica je že sama po sebi precejšnje jamstvo za dobro prezimovanje ter za uspešen in neoviran razvoj čebeljih družin. Prepihu in najmanjši vlagi, tem za čebele tako zoprnim rečem, je v takem čebelnjaku odklenkalo za vselej! Prav zares! Preprečiti je treba še zamakanje panjev z deževnico, kar je ob jesenskih deževjih pogost pojav zaradi ponajvečkrat dotrajanih in zasilnih streh na čebelnjakih širom po naši lepi domovini. Zato preglejmo in zakrpajmo, dokler je še čas! Tudi močno drevesno vejo, ki bi na vetru utegnila grdo udarjati in stresati čebelnjak ter motiti zimski mir čebel, odžagajmo! Vešče oko opazi še več reči, ki ne sodijo ravno v čebelnjak ali njegovo okolico. Zato proč od tod z vso to ropotijo!

UMETNO OSEMENJEVANJE MATIC

JULIJ MAYER

Zaradi ugotovitve, da se matice na prahi združujejo z več troti, so postale dosedanje plemenilne postaje nezanesljive. Zahteva, da v okolišu najmanj 3 km okrog plemenilne postaje ne sme biti tujih panjev, ne ustreza več gotovosti za čistokrvno praho matic. V posameznih primerih so namreč ugotovili, da so se matice sprašile s troti, ki so bili v medsebojni oddaljenosti celo nad 5 km. Tako so ostale najzanesljivejše plemenilne postaje na otokih sredi morja daleč od kopnega. Vzdrževanje takih postaj pa je drago, odprema in prevoz matic sta zahtevna, zato je vrednost čistokrvne plemenske matice nekako med 30 in 40 markami.

Čebelarški genetik dr. F. RUTTNER, ki se je proslavil z delovno skupino na liparskem otoku Vulkano, je stavil zanimiv predlog, naj bi Zveza nemških čebelarjev uredila postajo za umetno osemenjevanje matic. Pripravljen je izvežbati zainteresiranega čebelarja, bodočega osemenjevalca in ponuja vso opremo inštituta v ta namen. Svoja izvajanja je strnil v naslednje točke:

1. Vse dosedanje izkušnje potrjujejo, da je umetno osemenjevanje matic že tako daleč napredovalo, da ga z lahkoto uporabljamo v praksi; čemu bi ga torej le v laboratorijske namene. Umetno osemenjevanje matic ni namenjeno za množično pridobivanje oplojenih mladih matic in najbrž tudi nikdar ne bo. Toda z instrumentalnim osemenjevanjem z gotovostjo pridobimo prvovrstne plemenske matice, ki nam bodo pri nadaljnji vzreji izborna koristile. Za umetno osemenjevanje že sedaj govorijo mnogi razlogi. Za osemenjevanje ene matice je potrebno le okrog 20 trotov. Tako lahko oplodimo manjše skupine matic ene linije s troti poljubne druge linije. Oplojevanje matic je torej opravljeno z izbranimi in temeljito kontroliranimi troti. Zaradi tega odpadejo stroški in delo s panji trotarji.

2. Oplajanje matic je popolnoma neodvisno od vremena.

3. Stroški umetnega osemenjevanja ne bi bili višji, kot so sedanji stroški pri plemenilnih postajah na odročnih otokih.

4. Ustanovljena osemenjevalna postaja naj služi v prvi vrsti za pridobivanje novih izkušenj na področju instrumentalnega osemenjevanja. Obenem pa bi se izvežbalo potrebno število sodobnih osemenjevalcev. Danes je umetno osemenjevanje matic približno na isti razvojni stopnji, kot je bilo pred 20 leti osemenjevanje v govedoreji.

5. V dogovoru z Apimondio, svetovno čebelarско organizacijo, je poročevalec pripravljen spisati in izdati primerno brošuro o umetnem osemenjevanju.

6. S to osemenjevalno postajo bi se tudi v drugih deželah naglo širila in razvijala osemenjevalna tehnika. V ZDA pridobivajo posamezna čebelarška podjetja že dolgo vrsto let na ta način svoje plemenske matice, da jim dobavljajo za prodajo potrebne križance. Poljska je vpeljala osemenjevalno postajo že leta 1968.

ČEMU SO POTREBNI TROTI

DR. LAVO ČERMELJ

V 9. številki lanskega letnika ruskega poljudnoznanstvenega časopisa »Nauka i žiznj« (znanost in življenje), ki ga izdaja zvezno društvo »Znanje« in ki izhaja v nakladi 3.100.000 (!!) izvodov, je objavil pod gornjim naslovom sedaj osemdesetletni čebelar Polikarp Kuzmič Matuševič iz Nikoljeva krajši članek, ki bo gotovo zanimal tudi naše čebelarje.

»V moji dolgoletni praksi sem za varstvo čebel pred njihovimi največjimi sovražniki — zlatenkastimi ščurkami (v svojem slovarju nise mnašel imena te ptice) — čestokrat moral streljati na te ptice. V njihovih golšah sem našel delavke in trote. V dneh matičjih izletov je bilo v golšah zelo veliko trotov, toda nikdar nobene matice.

Vzrok najbrž ni toliko v dejstvu, da je število matic več stokrat manjše od števila delavk in trotov. Pri izletu iz gnezda je matica vedno obkrožena s celim krogom za njo letečih trotov, od katerih stremlji vsak — po močnem instinktu za ohranitev rodu — da se kar najbolj približa matici in ji hoče najbolj »ugajati«. Ptica, ki sledi tej leteči družbi, ulovi veliko trotov, skozi gosto skupino trotov pa ne more do matice.

S to varstveno vlogo trotov si seveda lahko razlagamo dejstvo, da je v vsaki čebelji družini več sto trotov. Za oplojevanje pa bi jih zadostovalo veliko manj: poprečno so v vsaki družini tri matice, vsaka se pari s 5—8 troti. Zaradi tega bi bilo za očetovstvo novega roda potrebnih samo 24 trotov. Jasno je, da je prisotnost toliko trotov v vsaki družini samo za tekmovanje v boju za samico zelo veliko zapravljanje časa z biološkega stališča. Če pa upoštevamo varnostno vlogo trotov pred čebeljimi sovražniki, je stvar v redu.

Pri tem pa se moramo spomniti na anatomske posebnosti matic in trotov. Pri parjenju se usede matica na trota in ne nasprotno. Zaradi tega je ta proces odvisen samo od želje matice. Matica pa se skoro nikdar, izvzemši prav redke primere, ne pari s trotom svojega panja. Biološki pomen tega dejstva je znan vsakemu selekcionistu. Splošno znano je, da je križanje med bližnjimi sorodniki škodljivo. Troti, ki spadajo k isti družini kot matica, so njeni rodni bratje.

Matica, ki vzleti na poročno potovanje, zleti zelo daleč od rodnega panja. Večina ali celo vsi spremljajoči jo troti zaostanejo na poti. Matica pa se sreča in pari s »tujimi« troti — iz drugih družin.

Daleč od čebelnjaka ji stvarno ne grozi nevarnost, da bi jo požrla ščurka. Ta ptica lovi čebele samo v bližini panja, kjer jih je v izobilju. Razen tega pa matica ne ostane dolgo sama, kajti kaj kmalu jo obkrožijo troti iz »tujih« družin.

V podkrepitev svojih izvajanj hočem omeniti podatke, ki jih je nabral čebelar P. P. Belov na gorah Azerbajdžanske SRS.

V krogu 150 kilometrov okoli njega ni drugih čebelnjakov. Matice zletijo pri poročnem potovanju mnogo dlje od trotov. Ako matice ne naletijo na trote drugih družin, se vračajo domov brez varstva; tedaj jih ulovijo ptice. O tem pričajo štečila. Kadar ptice sedijo na jajcih v gnezdu, se ne vrne v čebelnjak do 60 % matic. Ko pa so izlezli mladiči in jih starši morajo pitati, se ne vrne niti ena od matic, ki so vzletele na poročno potovanje. Jeseni pa, kadar ptice odletijo od čebelnjaka, se vrnejo vse matice.

Želel bi, da bi drugi čebelarji preverili in potrdili moje ugotovitve. Te so praktično zelo pomembne. Po teh ugotovitvah bi morali čebelarji skrbeti, da je okolje, kjer izletajo matice, polno trotov, to se pravi, da morajo biti tam čebelnjaki nagostni. To bi bilo potrebno za ohranitev matic in za preprečevanje škodljivega oplojevanja s troti istega panja.«

PRIDOBIVANJE CVETNEGA PRAHU

LOJZE KASTELIC

Kakor je pred 15 leti francoski inženir agronomije Alin Caillas opozoril svet na fenomenalnost matičnega mlečka, s katerim si lahko čebele vzrede svojo matico iz poljubne čebelje ličinke, tako je pred leti Šved Gösti Carlson objavil rezultate svojega 14 letnega proučevanja učinkovitosti cvetnega prahu pri čebelah, kakor tudi pri ljudeh. O tem je že obširno pisal v 5. številki Čebelarja pokojni uslužbenec Medexa Janez Gjerek.

Medtem se je poraba cvetnega prahu tako povečala, da ji bo proizvodnja dokaj ozkega kroga sedanjih proizvajalcev težko kos. K pridobivanju bo potrebno pridobiti čim večji krog čebelarjev, proizvodnjo samo pa dvigniti na tako višino in kvaliteto, katera bo v stanju zagotoviti potrošnikom zadostne količine najkvalitetnejšega cvetnega prahu. Temu cilju je namenjenih teh nekaj vrstic.

Cvetni prah, cvetni pelod ali polen je sestavljen iz moških semenčic, katere se s pomočjo žuželk — predvsem čebel — ali vetra prenašajo na pestišče drugih cvetov z namenom oploditve. Vsebujejo toliko najkvalitetnejših bioloških sestavin, da predstavljajo enega najzlahtnejših darov prirode. Žal so te semenčice obdane s tako trdno lupino, da jim želodčni sokovi niso kos in so kot take za prehrano kljub bogastvu sestavin v notranjosti pravzaprav brezkoristne. Cvetni prah, katerega so na razne načine poskušali pridobivati kar od rastlin (neki pridelovalec iz Banata je skonstruiral celo stroj za pridobivanje cvetnega prahu iz koruze), se je izkazal brez prave vrednosti, tako za prehrano kakor tudi za poživilo, ali celo zdravilo. Človekov organizem ga enostavno ne more prebaviti ter izkoristiti bogastvo katerega vsebuje.

Kar ne zmorejo želodčni sokovi človeka oz. drugih živali, pa že od pamtiveka delajo čebele s pomočjo izločkov svojih žlez. Z njimi namreč mešajo čebele cvetni prah, katerega zbirajo po rastlinah za prehrano svoje zalege. Nekaj teh izločkov pomešajo medenj že, ko ga s pomočjo čeljusti skladatajo med členke zadnjih nožic v lične koške. Cvetni prah v koških je za uporabo semenčic pri ljudeh in živalih znatno boljši, kajti lupina semenčic je s pomočjo teh izločkov že toliko omehčana, da postane delno prebavljiv.

Tak cvetni prah pridobivamo s pomočjo posebnih priprav — osmukačev. Z njihovo pomočjo »osmukamo« koške s čebeljih nožic, zato imenujemo tako pridob-

ljen cvetni prah osmukani cvetni prah, ali osmukanec. Bistveni del osmukača je pregrada, v kateri so ravno tako velike luknjice, da se čebela komaj privleče skoznje, pri čemer se z njenih nažic osmuka cvetni prah v spodaj postavljeno posodo. Celo pripravo namestimo pred žrelo panja tako, da čebela ne more v panj drugače, kakor skozi te luknjice. Za naš AŽ panj imamo sicer že precej vrst osmukačev, katere so si posamezni čebelarji skonstruirali po svoje, vendar bi zaenkrat še težko govorili o vsestransko uporabnem, standardnem osmukaču za AŽ panj. Še najbolj primeren se mi zdi osmukač, kakršnega si je zamislil znani čebelar iz Kidričevega tov. Pišlak. Tudi za nakladne panje poznamo več vrst osmukačev, vendar bi pri nas kazalo uveljaviti tistega, katerega je vpeljal pred leti Agromel za LR panj, in take osmukače ima Medex v prodaji.

Osmukanec se v koških posuši, ter se uporablja za spomladansko prehranjevanje čebel v krajih, kjer ga sicer primanjkuje v naravi; pomešan z različnimi aromatičnimi dodatki, kot so vanilijin sladkor, kakao, ipd., pa se odlično uveljavlja kot prehranbeni artikel oziroma poživilo za ljudi.

Zaradi težje prebavljivosti pa njegova uporaba čedalje bolj zaostaja za uporabo tako imenovanega izkopanega cvetnega prahu oz. izkopanca, katerega vsestranska uporabnost je v zadnjem času dosegla nesluten razmah.

Za razliko od osmukanca vsebuje iz k o p a n e c semenčice z že povsem zmehčano lupino, katere potem naši prebavni organi z lahkoto prebavijo ter docela izkoristijo njihovo bogato vsebino. Vendar moramo paziti, da cvetni prah iz satja prehitro ne izkopljemo, kajti čebelji izločki počasi delujejo in cvetni prah zadobi svojo najvišjo kakovost šele po nekaj tednih ali celo po nekaj mesecih. Njegovo kvaliteto najlažje ocenjujemo po masnosti. Dobro uležan cvetni prah, s povsem omehčanimi lupinicami, postane masten in obdrži obliko celice potem, ko smo ga iz nje izvlekli, dočim je cvetni prah, katerega so čebele šele pred kratkim nabile v celice, še suh in se pri izkopavanju močno drobi. Zaradi tega ne smemo komaj napolnjene sate cvetnega prahu vzeti iz panja takoj, čim jih čebele napolnijo (npr. po vrbovi spomladanski ali kostanjevi poletni paši, katere dajo pri nas največ cvetnega prahu), temveč pomaknemo take sate na stran, ali v medišče, skratka na tako mesto v panju, katerega čebele ne rabijo, nasprotno, s katerega bodo čebele prenašale med v bližino gnezda, ter jih na ta način osušijo od medu, ki bi nam bil pri izkopavanju v napoto. Pripomniti je še potrebno, da sate s cvetnim prahom, iz katerih smo iztočili med, ne smemo dati lizati čebelam pod gnezdo (pri nakladnih panjih v podnastavek, pri AŽ pa če imamo družino v medišču, v plodišče), kajti če jih tam pustimo dalj časa, čebele polijejo tanko zaščitno plast, katero so nanesle na cvetni prah v celice predhodno z namenom konzerviranja. Brez te zaščite začne cvetni prah v celicah kaj hitro kisati ter tako postane neuporaben.

Za pridobivanje cvetnega prahu iz satov uporabljajo posamezni proizvajalci najrazličnejše pripomočke za izkopavanje. Pokojni Lojze Babnik mi je že pred več kot 10 leti pokazal pripravo, ki je bila še najbolj podobna prebijaču, kakršnega uporabljajo čevljarji za prebivanje luknjic v usnje. To cevčico je potem vtikal v celice, cvetni prah pa je na ta način potiskal v cevčico navzgor do podolgovate odprtine, kjer je izpadel. Podobno cevčico mi je pokazal tudi zelo napreden čebelar iz Novega Sada tov. Dobroslovački. Oba pa sta mi zaupala, da s tako cevčico pridobivata lahko le cvetni prah, kateri je bil malo časa v satju, to pomeni, kot smo že omenili, neuležan in manjvreden. Slišal sem tudi, da se da taki cevčici prirediti posebno sesalko, s pomočjo katere se v cevčici ustvarja vakuum, ki izvleče iz celic — v katere moramo seveda cevčico potiskati

— cvetni prah.* Tako prirejena priprava pa se bo najbrž prav tako obnesla le pri nezrelem in nemastnem cvetnem prahu.

Polnovreden, tj. nekaj mesecev star, dobro umehčan in primerno masten cvetni prah (seveda ne sme biti masten od primešanega medu, ki se pri izkopavanju tako rad primeša, na to moramo še posebno paziti) pa najlaže in najhitreje izkopavamo s pomočjo povsem preproste žličke, katero si lahko sami naredimo iz 1 mm do 1,5 mm debele poljeklne žice. Žico na enem koncu stolčemo v ploščato tenko žličko, katera je malo manj široka, kolikor znaša premer čebelje celice. Ploščico na koncu čisto malo ukrivimo ploskoma navznoter, podolgoma pa navzdol, kar se nam bo posrečilo že pri tolčenju, če bomo pravilno udarjali. Žličko potem še spilimo v lepo jajčasto obliko, drugi konec žice, ki naj bo dolga 8—10 cm, pa vtaknemo v primeren ročaj in orodje za izkopavanje cvetnega prahu je nared.

Če ni v satu, iz katerega nameravamo izkopavati cvetni prah, preveč odprtega medu, ga obrnemo narobe, tako da leži na gornji strani — nosilni — letvici. Podenj lahko postavimo prazen satni okvir ali kaj podobnega tako, da po letvicah okvira drsi sat, med letvice pa pada izkopan cvetni prah na mizo, ali bolje, na podstavljen papir. Izkopavati začnemo na desnem voglu spodaj. Izkopavamo tako, da kopljemo hkrati dve ali tri vrste celic poševno navzdol od desne proti levi. Žličko vtaknemo v celico ob gornji steni. Ko pridemo do dna celice, žličko malo nagnemo navzgor, tako, da gornjo steno celice, katera meji na predhodnje izpraznjeno, podremo. Zato žličko polagoma izvlečemo, znjo pa tudi vsebino celice. V kolikor se nam to ne posreči prvič, porinemo žličko ponovno in malo globlje ter postopek ponovimo.

Na ta način se nam pod satom kmalu nabere kupček lepega, čistega izkopanca, sprijetega v lične kepice v obliki celic. Ko si bomo pridobili nekoliko večšine in če bomo imeli na razpolago lepe sate z lepim cvetnim prahom, ga bomo v 5—8 urah nabrali 1 kg. To velja predvsem za ženske, ki so ponavadi za tako delo primernejše.

Izkopane sate bomo s pridom uporabili, če jih vstavimo močni družini, katera bo pokvarjene celice kmalu popravila in sat bo porabila za ponovno deponažo cvetnega prahu, medu ali pa ga bo matica lepo zaleгла, samo če nismo preveč pokvarili dna celic. Ponovno vstavljamo v panj le mlade in manj pokvarjene sate, dočim je močno pokvarjene in stare sate bolje prekuhati.

Tako nakopan cvetni prah je za vsako uporabo najprimernejši in je tudi najdražji. Razen tega ga trenutno odkupuje MEDEX v vsaki količini.

Za pripravke v obliki napitkov, alkoholnih in brezalkoholnih pijač na bazi cvetnega prahu, kateri so prav tako postali vsakdanje poživilo tisočim potrošnikov širom sveta, pa se lahko uporablja cvetni prah, ki je delno pomešan s satnimi celicami. Napitek se namreč lahko večkrat precedi, in na ta način izloči vse nezaželene snovi. Za vrenje samo pa je prisotnost voščin celo priporočljiva zaradi boljše arome. Zato za tako uporabo cvetni prah ne bomo izkopali, pač pa lahko s pomočjo primernega noža obrežemo oz. strgamo sate do osnove s cvetnim prahom in stenami celic vred. Če se nahaja cvetni prah na obeh straneh sata, ga ostrgamo na obeh straneh. Tako obrezan sat lahko prav tako s pridom uporabimo kot izkopan, saj bo močna družina ostrgane celice lepo nadgradila in sat bo kot nov.

Najprimernejši nož za strganje cvetnega prahu od satnih osnov je nož z navzgor zaokroženo konico, kakršni so po navadi noži od jedilnega pribora. Sicer

* Taka naprava je bila razstavljena ob priliki letošnjega kongresa Apimondije v Münchnu in bomo o tem še poročali.

pa si lahko vsak pridelovalec po svoje izbrusi nož v primerno obliko, s katerim bo potem najlaže opravljal delo. Večje količine takega cvetnega prahu je letos pridelalo čebelarstvo MIROSAN, ki ga je delno odkupovalo tudi od svojih kooperantov. Seveda pa je tako pridobljenemu cvetnemu prahu cena skoro za polovico nižja in se ga, če ga že imamo, veliko bolj izplača pridobivati z izkopavanjem.

MOJ ODGOVOR

JULIJ MAYER

V 7. številki letošnjega Čebelarja je objavil tov. Ivan Rak članek pod naslovom »Čebelarji, tako ni prav«, v katerem tiči neresno modrovanje.

Menim, da so naši predniki izoblikovali tako svojstveno čebelorejo, da ji ne najdeš para po vsem svetu. Posamič naštevam:

estetsko izoblikovan in smotrno urejen **kranjski čebelnjak**,

čebelarjenje na roje v nizkem panju,

kranjič s poslikano končnico,

gorenjska krošnja za prenos panjev na gorska vresišča,

edinstven način odbire plemenskih matic,

prevažanje v ajdova pasišča,

čebelarški sejmi in pravcata trgovina s čebelami,

in slednjič, **AŽ panj**, ki je nastajal v najtežjih časih neenakopravnega odpora slovenskih čebelarjev proti nemškemu potujčevanju v času stare Avstrije. **Vse to je zrastle iz slovenskega naroda in je njegova last.**

Da pa smo si na jasnem, poglejmo enkrat resnici naravnost v oči.

1. Najodločneje odklanjam podmeno, da hočem spraviti slovensko čebelarstvo pod nemški vpliv. Jasno sem zapisal, naj članek informira slovenske čebelarje o dogajanju v čebelarškem svetu. Pisano je bilo tudi o čebelarstvu v Sovjetski zvezi.

Naša Zveza dobiva namreč v zamenjavo za Čebelarja iz tujine več čebelarških listov. V prejšnjih letih je profesor Raič prinašal zanimivosti iz tujine. Ko je njegovo pero za vedno utihnilo, me je več čebelarjev prosilo in nagovarjalo, naj nadaljujem njegovo delo. Prevzel sem ga le nerad, ker je naporno in obvezuje, vendar sem ga prevzel bolj iz potrebe za list, posebno ker mi je bila dana na razpolago potrebna literatura iz tujine. Kolikor mi je znano, je v času mojega sodelovanja v tej rubriki doslej objavil le tov. Mencej nekaj poročil iz sovjetskih čebelarških listov. Zato jaz nisem kriv, če nihče ne objavlja novosti iz listov drugih narodnosti, ki se gotovo, enako kot mi, otepajo s problematiko sodobnega napredka v čebelarstvu.

2. Niti z najmanjšim namigom nisem nakazal omalovaževanja izkušenj in izsledkov slovenskih čebelarjev, najmanj pa naših prvoborcev, ki sem njihovo delo dojemal iz neposrednih stikov z njimi.

Ko je izpitna komisija novembra 1934 preverjala moje teoretično znanje iz čebelarške stroke, ki sem ga pridobil deloma iz predhodnih tečajev, deloma pa iz domače in tuje literature, mi izpraševalci niso prav nič prizanašali. Bil sem namreč sam na izpitu. Dokument tega preverjanja nosi tudi Peternelov podpis.

V navzkrižnem ognju dvodnevnega izpita (dopoldne po 3 ure, popoldne pa 2 uri) so mi temeljito pretipali obisti. Maja 1935 sem delal dopoldne praktični izpit v čebelnjaku nepozabnega Bukovca, laboratorijske izvide pa popoldne pod vodstvom dr. Hribarja na tedanjem veterinarskem zavodu v Ljubljani.

Pri tem so prišli do veljave tudi problemi, ki so se že tedaj pojavljali. Posamezni čebelarji iz dobrih pašnih predelov, posebno pa nekateri prevaževalci, so trdili, da je devetsatni AŽ panj premajhen. Dobili smo desetsatarja, ki jih je še zelo mnogo po naših čebelnjakih. Na predvojnih predavanjih sem prišel v razne kraje Slovenije in sem naletel tudi na enajstsatarja, v posameznih primerih celo na dvanajstsatarja. Toda panja sta se pri prevažanju izkazala kot preokorna. Sicer pa je najvidnejši zastopnik tedanjega stremljenja ostal Kirarjev panj.

Ob neki prejšnji priliki nas je Anton Žnideršič seznanjal z napori ob ustvarjanju svojega novega panja. Predložil nam je celo originalni »raziskovalni« panj, menda je imel 12 satov. Pravzaprav je bil panj sestavljen iz samih delov, ki so se nataknili na 4 železne palice z dolgimi navoji, da so se z večjimi železnimi maticami dali stisniti v skupno celoto. Vsak del je bil podoben debelemu okviru okrog normalnega žnideršičevega satnika. Okvir je bil izdelan iz 3,5 cm debele in 5 cm široke bukove late. Na sredini takega okvira je bil nameščen satnik, na obeh straneh je bilo po 5 mm prostora, ki je s sosednjim delom imel ulico med satoma. Na ta način je raziskovalec kontroliral rast pomladnega razvoja in ugotavljal velikost gnezda, s tem pa tudi potrebno število bodočih satov v panju. Z malo truda mu je bil vedno na razpolago vsak posamezni sat, ki ga je ravno zanimal.

Po izjavi nekega čebelarja pred dvema letoma se baje nahaja ta originalni panj nekje v predelu jugovzhodne okolice Ljubljane. Zato prosim prizadetega tovariša, člana ljubljanske čebelarske družine, da sporoči natančnejše podatke naši Zvezi, ki bi panj gotovo rada odkupila za čebelarski muzej v Radovljici, kamor ta panj zaradi zgodovinskega pomena tudi spada.

Naj obrnem še en list iz predvojne dejavnosti slovenskih čebelarjev. Glavni odbor predvojnega Osrednjega čebelarskega društva v Ljubljani je imel svoje redne seje v **svojem domu**, v tedanji Čebelarni, na prostoru, kjer sedaj stoji »Konzorcij« na Titovi cesti. Razpravljali nismo le o tekočih zadevah, ampak razgovarjali smo se o raznih poskusih in ugotovitvah, torej o vprašanih, ki so se pojavljali v čebelarstvu. Včasih se je razgovor razvil v pravecati debatni večer na visoki ravni. Naj navedem le nekaj imen udeležencev: Babnik, Bukovec, Peternel, Verbič, Žnideršič... Tako sem iz neposrednega stika s čebelarskimi prvaki spremljal in doživljal dogajanja v slovenski čebeloreji. Zato pa njihovo delo tako visoko cenim.

3. Zelo me je razveselila trditev, da je moj članek zbudil med čebelarji zanimanje, pa naj bo to v dobrem ali slabem pomenu. Vsekakor se mi je posrečilo, da sem vsaj nekatere člane zbudil iz nekakega mrtvila, da so začeli razmišljati in debatirati.

Nekaj podobnega je bilo v meni. Poznal sem mere ruskih položk in vendar uradno vpeljujejo v Sovjetski zvezi panje z nakladami. Zato sem tudi zapisal: »Najbolj pa me je presenetila novica, da tudi v SZ preizkušajo in vpeljujejo panje z nakladami.« Če pa sovjetski čebelarski znanstveniki navajajo porast zalege ali večji donos medu v odstotkih, imajo za to svoje vzroke in dokazno podlago. Sicer pa tudi naša stvarnost ugotavlja uspehe in neuspehe le v odstotkih.

4. Vidim, da Vam pero kar dobro teče in znate svoje misli tudi krepko izražati. Toda meni se zdi škoda energije, ki ste jo vložili v svoj žolčni izliv. Iz raznih poročil, posebno pa še iz razgovorov z različnimi čebelarji v zadnjih letih, sem posnel, da mnoge čebelarje opravljanje AŽ panja v sedanjih razmerah ne zadovoljuje več. Mnogi nekaj poskušajo, nekaj iščejo. Do podobnih ugotovitev prihaja tovariš Mercina v svojem članku »Svetovni razvoj in čebelarstvo«. To je po

mojem prvi članek, ki odkrito priznava, da je v našem načinu čebelarjenja nekaj pomanjkljivega. Nekdo hoče celo razdeliti sedanji AŽ panj na tri etaže. Gornja etaža naj bi bilo stalno medišče nad matično rešetko. Plodišče naj bi obsegalo dve etaži sicer z nižjimi satniki, ki pa bi skupaj tvorili višjo oziroma večjo površino za zaleganje. Ali bi bil tak panj še vedno žnideršičev?

V inkriminiranem članku sem nakazal dve poti, po katerih bi morda prišli do rešitve problema. Vidite, prijatelj Rak, v to vprašanje bi morali zapičiti svoje umske sposobnosti in pomagati, da rešimo, kar se rešiti da. Za vsak uporaben nasvet bi Vam bili slovenski čebelarji hvaležni. Morda pa kot zagovorniku nakladnega panja ni zaželeno, da asaniramo naš AŽ panj. Jasno, v tem primeru se bo nakladni panj še hitreje širil, pa ne morda zato, »ker bo imel moj članek za propagando nakladnega panja večji učinek, kot si to danes mislimo«, ampak zato, ker slovenski čebelar ni bil sposoben ali ni hotel izvesti potrebne reforme svojega narodnega panja!

5. Ali ni uvajanje nakladnega panja v slovensko čebelorejo najočitnejše omalovaževanje, da, celo pravo zanikanje uspehov slovenskih čebelarskih velemož. Moje uvodne besede napadenega članka poudarjajo, da tedanji predavatelj-propagator panja z nakladami ni vedel nad 30 navzočim čebelarjem pojasniti, v čem nadkriljuje nakladni panj našega žnideršiča. Kako se sklada s čebelarsko moralo dejstvo, da hočete meni naprtiti »omalovaževanje Peternelovih izkušenj«, ko sami uvajate nakladni panj, ki ni proizvod slovenskih čebelarskih prvakov? Zato stavim javno vprašanje propagatorjem nakladnega panja: **V čem leži krivda našega narodnega panja, da ga hočete izpodriniti z rodnega slovenskega ozemlja?**

GRMOVEGA FRANCETA ŽENITEV

FRANCE GUNA

Šesto poglavje

*Al' naših rož je lepši cvet,
čebelle naših slajš' je med...*

Francetov uljnjak je po pustih tednih žgoče suše in neplodne moče znova oživel in France je spet pogumen in vzravnal stal ob njem z novimi nadami v svojem srcu. Na velikega šmarna dan je bilo. Gosta megla, ki je legla preko hladne noči, je kot prostrano jezero zagrnila doline in kotline, da je le še tu pa tam kak hribovski greben kot mal otoček molel iznad njene sive gladine. Četudi se dolgo ni razkadila in se kar ni in ni hotelo docela zdaniti, se je vendar naredilo lepo, mlado, rosno jutro, ob kakršnem se vzradosti srce slehernega čebelarja.

Noben sončni žarek še ni predrl meglenege pregrinjala, čebele pa so se že usipale iz žrel, kot bi rojile, zakaj vabila jih je opojno duhteča ajda, ki je pravkar posula hribovska pobočja s svojim rožnim in belim cvetjem. Marljive delavke so se vračale trudne in onemogle, da niti panjev niso dosegle, temveč so težko obložene omahovale že pred uljnjakom na tla. Trava in uljnjakovo pročelje je bilo kar posuto z njimi, dokler jih ni obsijalo sonce, da so se začele pobirati, — panjske brade pa so bile čezinčez prepojene z roso, ki se je počejala čebelam s premočenih nožic. — Tako je namreč, kadar zamede toliko opevana in od naših očetov tako spoštovana ajda.

»Še Marjanca bi morala biti zdajle tu; to bi gledala!« si je zaželel France, ko se je pretrgala meglena gmota in se je nad odprto dolino nasmehnilo sinje nebo.

»Res, škoda, da je ni«, se je vdajal dalje svojim čustvom, veseleč se s čebelami, ki so zarajale svoj ples v prvih žarkih jutranjega sonca, — a obenem žalosten, ko ni bilo nje, da bi se še ona veselila z njim tega blagoslovljenega jutra. Kadarkoli se je namreč čutil srečnega ali zadovoljnega, vedno mu je prva misel poletela k njej, le njo si je zaželel, da bi skupaj z njo užival svojo srečo. Takó je med tistimi ki se iskreno in nesebično ljubijo: karkoli odkrijejo lepega, karkoli dožive veselega — vse, prav vse hočejo deliti s svojimi dragimi ter šele v tem najdejo pravo srečo. Naš blagi Gregorčič je to dobro razumel, pa nas lepo uči, da »srečen ni, kdor srečo uživa sam.«

Tudi Grmov France je bil takega mišljenja, — in kaj, če ga ni morda prav zato sreča nagradila in mu tisti šmarni dan še posebno na široko odprla svoje okno. Saj se mu je uresničilo, kar drugemu človeku v vsakdanjem stvarnem življenju nikoli ne uspe, a njemu pa — kakor v pravljici; brž ko mu je namreč misel splavala k Marjanci, brž ko je po njej zahrepenel, je ta že stala pred njim v vsej svoji deviški lepoti, — a ne morda kot privid, — temveč prava, živa, resnična, njegova predraga Marjanca. France ni mogel verjeti svojim očem. Bila je praznično oblečena, — prihitela je naravnost od rane maše. V nežni mótnorumeni létenski obleki, ki je skoro preveč razodevala njeno kipečo rast, je bila v njegovih očeh vzvišena in veličastna, da je osupel obstal. Ni je ogledoval, le strmel je: bila mu je svéta. — Toda ona je v tem že odvrгла svojo lahno sivo volneno jopico, s katero se je poletel v cerkvi ogrinjala preko golih ramén, stekla k njemu in se ga nežno oklenila.

»Kaj-ne, France, midva se ne bova nikoli več skregala!« — »Kakó, — ali sva se že kdaj?« — »Poslušaj, da ti povem do konca! Pravkar sem v cerkvi spet pre-mišljevala te stvari, — saj mi menda Bog ne bo zameril. Dolžna sem ti povedati: takrat sem bila kriva tudi jaz. Ko tiste dni od tebe ni bilo glasú, se je v meni oglasila trma, češ: Ponujala se mu pa tudi ne bom, — nazadnje bo pa še rekel, da se mu nastavljam; sicer pa nima on do mene nič dalj kot jaz do njega; lahko bi me našel, če bi me le hotel, — moškemu je to stokrat lažje kot dekletu . . .«

France je ni pustil dalje govoriti. »Marjanca, ti si ena sama! Kje pa bi še našel žensko, ki bi bila vóljna takó pošteno pogledati váse in tako pravično presoditi!« Hvaležno ji je poljubil toplo roko, jo povédel na klop ter veselo napeljal besedo drugam: »Zdaj vidim, da me ima Bog res rad. Poglej to radostno jutro, to višnjevo nebo nad nama, rahle meglice nad potoki, cvetoče njive okoli naju, z nebeško roso oškropljen ajdov cvet, — poglej te ljubke čebelice, brez katerih mi ni življenja . . .!«

»Da, brez katerih nama ni življenja,« ga je popravila Marjanca.

»In vrhu vsega tega mi je v to čudovito jutro poslal kot angela z neba še tebe Marjanca, ki si mi več kot vse drugo . . .« — » . . . da smem biti ob tebi, France, ki si mi več kot ves svet«, je ona po svoje dopolnila njegov hvalospev. — »Veš, Marjanca, po pravici povedano: nobenih drugih nebes si ne želim.« — »Tudi jaz jih ne potrebujem« je bila ona spet čisto istih misli z njim. — »Le eno željo še imam: da bi bila ti kmalu moja žena.« — »In ti moj mož.« — »Da bi bila eno.« — Marjanca se je ob njegovih besedah zazrla v panj sredi uljnjaka; srce ji je zadrželo . . . Bil je njen panj, ki ga je bil France tako pomenljivo poslikal. Dolgo je strmela v zgovorno panjsko končnico, nazadnje pa odločno, brez vsake zadrege, toda globoko premišljeno dahnila: »Da bi bila eno, to je tudi vroča želja mojega srca . . .« Potem sta utihnila, — toda ne, ker bi jima zmanjkalo besed. Ko je umolknil jezik, so spregovorile plamteče oči, pričala razgreta lica, razodevale vroče ustnice, na-

vdihnjene po blagih čustvih. — Da, lepò je ljubiti, lepo je biti ljubljen; gotovo je prav to najbogatejša vsebina našega, često tako bednega življenja.

Tako sta torej France in Marjanca po dolgem času spet vsa srečna sedela na klopi pri ulnjaku. Pravzaprav sta zelo redkokdaj prišla skupaj, a še takrat so jima bile minute štete. Ni in ni bilo prilike za to. Nič čudnega torej, če so bili taki dnevi za Franceta tako dragoceni. »Kadar vidim tebe, Marjanca, je zame največji praznik«, ji je ob vsakem srečanju znova zatrjeval to, kar je v svojem srcu čutil. Temu nasproti pa mu je bila najbolj sončna nedelja le pust mračen dan, če ni videl nje; in takih nedelj je bilo dosti. Često je v mislih blagroval tiste, ki so jo srečevali sleherni dan, jo lahko gledali in se z njo pogovarjali. Skoro nevoščljiv jim je bil. Kar krivično se mu je zdelo, da je ta ali oni smel nemoteno govoriti z njo, — če pa jo je on, ki jo je tako ljubil in spoštoval, le malo ogovoril, že ni bilo prav. Še ona je bila spočetka tako čudna, da si ni upala govoriti z njim, češ: »Ljudje imajo jezike.« — »Ali nama ni dovolj to, da imava čisto vest?« ji je hotel reči, a so ga njene besede preveč prizadele, umolknil je. — Zdaj je vse to za njim in Marjanca je odločna in možata menda še bolj kot on sam. Poleg njega sedi, se z roko v njegovi roki veseli prazničnega jutra ob ulnjaku ter s srcem na njegovem srcu hrepeni po dnevu, ki ju združi na večno.

»France, poglej no,« je prekinila Marjanca blaženo tišino, »ali se moj panj pripravlja na roj, ko je tako vrvenje v žrelu?« — »Ne, letos še ne bo rojil, le zelò živahen je«, ji je pojasnil France, »kmalu bo najmočnejši v vsem ulnjaku.« — »Kakò neki, saj še ni tako dolgo, kar si ga vsadil.« — »To je vse odvisno od matice; mlado matico ima. Le mlada matica more dati življenje tako številni družini.«

Marjanca se je spet zamislila. »Da je torej res vse odvisno od matice . . . ?« — To pot je pomislila prav náse, — Francetove besede so jo bile napeljale na to. Kot sedma hčerka se je rodila svojim dobrim staršem, pa je tudi sama želela biti mati veliki družini. Ne le žena, tudi mati je hotela biti; v tem je videla smisel svojega življenja in končni smoter svojega nedolžnega deklitstva, v tem je upala najti svojo srečo in v tem je gledala žensko čast. Toda stari Rožanc je le res predolgo odriaval poroko in dekletu je šlo že zelo na opoldne, če ne morda celo že čez. Upravičeno je bila zaskrbljena.

»France, se ti zdim stara?« je nazadnje vprašala z zelo resnim glasom. — Toda on, ki niti slutil ni, kakšno pot so pravkar preletele njene misli, a je bil sam res že precej v letih, se je veselo začudil: »Ti — stara? Ti ne boš nikoli stara! Saj vsi ljudje pravijo, da si še veliko premlada za me!« — »Kaj me brigajo ljudje«, je odrezala še resneje, »povej, kaj praviš ti!« — Zdaj je vzel tudi on vprašanje zares: »Marjanca, ti boš ob meni večno mlada. Ko se ti bo že srebro zalesketalo med črnimi kodri na sencih, se bodo ljudje še vedno čudili: glejte, kakò mlado ženo ima, kaj le je mislil, da je vzel takò mlado. Midva pa se ne bova ozirala na ljudi, — ozrla se bova po piščančkih, ki bodo čivkali okoli tebe in bova dobro vedela, zakaj sva se vzela.« — Marjanca je bila njegovega odgovora zelo vesela, kar odgledlo ji je. Nihče bi ji ne odgovoril bolj povšeči.

»Ampak nekaj drugega, Marjanca! Ali na to kaj pomisliš, da se bo čez dober mesec že odločilo?« — »Kaj bi ne pomislila! Ali da ti povem odkrito: saj si kar ne upam misliti.« — France pa je nadaljeval čisto mirno: »Kajnè, kakò čas beži. Kako hitro je poteklo od tiste cvetne nedelje, ko sem zadnjič prosil tvojega očeta!« — »Oh, naš ata so res čudni . . .« — »Danes je veliki šmaren, a po malem šmarnu bo ajda, ki danes takò lepo diši, že odcvetela, začela bo zadelovati. Potem je le še štirinajst dni do kvatrne nedelje. Do takrat je vse zrelo, — tudi med v panjih, in

čebelarji so v starih časih začeli trgati. Listje bo porumenelo . . . « Govoril je počasi, polglasno, bolj sam s seboj, kot bi premišljeval. Toda če bi bil vedel, da so njegove besede padale Marjanci v njeno rahločutno srce kot težke, grenke kaplje, bi bil razmišljal čisto potih. Bila je sicer vedro, pogumno dekle, a včasih pa so jo obšle tudi otožne misli.

»France, nekaj bi rekla, če ne boš hud. Ti si tudi po svoje čuden. Govoriš, kot da je jesen pred vrati, pa mi do danes še niti z besedico niso omenil, kako je s tvojim pridelkom. Lahko bi si mislil, da me na tihem še vedno skrbi.« — »Imaš prav, Marjanca, a do tega res nisva nikoli mogla. Premalokdaj sva skupaj, a še takrat morava kar takoj narazen.« — Vljudno jo je prijel za roko in jo popeljal v hladni hram. Marjanca je vstopila s posebnim zanimanjem in spoštovanjem: tudi tu bo nekoč poprijela njena roka, morda prav kmalu . . . V kotu je zagledala čokato macésnovo dežo s tremi močnimi železnimi obroči; zgoraj ožja, spodaj širša, je stala na visokih lesenih podstavkih, da ne bi mravlje ovohale medu. France je vzdignil okrogli pokrov in temna čista gladina se je zalesketala, da se je Marjanca videla v njej kot v zrcalu. »Takóle črn med imaš?« se je začudila. Ni vedela, da se namreč vsak tekoč med v globokem čeburu vidi tem bolj črn, kolikor več ga je notri. France se ji je pristrčno nasmehnil: »Tako svetlega še nisem nikoli pridelal; pokusi!« Čeprav se je spomladi nadejal obilnejšega pridelka, je bil vendar nanj ponosen, a obenem zanj Bogu hvaležen.

Marjanca je s prstom potegnila po azurni gladini; kristalnočista, popolnoma prozorna strd je zablestela na njem. Na smeh ji je ušlo, ko je po otroško obližnila sladki kazalec. »O, le pokusi še, — boljšega in bolj poštenega medu ne dobiš v vsej deželi!« — »Vsak berač svojo malho hvali,« mu je ljubeznivo ponagajala, ko je drugič zajela med, neomajno zaupajoč njegovim besedam. Saj komu drugemu France ne bi pustil, da bi vtikal prste v njegov med, je preveč gledal na čistočo. Toda Marjanca je zanj izjema: čistejša od zlate žlice je bila njena roka v njegovih očeh. — Še v tretje se je posladkala ta ljubka grlica, a takoj nato stopila k Francetu. Kazalo je, da ga bo poljubila, pa mu je le z jezičkom hudomušno potegnila preko ustnic. »Kajne, France, pri tebi bom imela vedno sladka usta!« — »Marjanca, ti si se že rodila s sladkimi usti, a ne le s sladkimi — z zlatimi.«

»France, koliko sodiš, da ga je v deži?« je vprašala obzirno. »Ne vem. Malo potehtaj!« — Marjanca je zgrabila za uhlje — čvrsta dekle je bila — a se kad tudi premaknila ni. »In vse to misliš dati zame? Veš kaj, toliko pa tudi nisem vredna!« — »Koliko si vredna, vem jaz bolje kot ti!« — Na te besede se mu je vrgla okoli vratu, a v istem trenutku jo je tudi on z levico objel okoli ledij in jo dvignil, da se mu je — kot lahna ptička na veji — zazibala v njegovem naročju. — »France, kaj vendar počenjaš z menoj!« se ga je resno in z vso močjo otepavala, saj kaj takega še ni doživela. Toda on jo je le še močneje priklenil k sebi. — »Daj me dol, France, saj vem, da me težko držiš!« On pa, kakor da je sploh ne sliši . . . Ko ga niti s prošnjami ni mogla pregovoriti, se ga je tudi ona strastno oklenila in ga začela obsipati s poljubi po vsem obrazu. — Šele potem jo je sam od sebe lahko postavil na tla.

Od takrat dalje je bil France trdno prepričan, da bo njegova medena deža z gotovostjo odtehtala Marjanco. Pa se je bridko uračunal, kakor bomo še zvedeli, zakaj čisto nekaj drugega je, dvigniti v naročje ljubljeno deklico, ki se te kot dete sama oprime okoli vratu, a spet nekaj drugega je, dvigniti čeber medu, ki se zgane le toliko, kolikor ga s silo premakneš.

(Boste videli, kako čudno se je nazadnje zasukalo)

ZATIRANJE ČEBELJIH UŠI

DR. JOZE RIHAR

Za čebelje uši, ki so pravzaprav krpļji (*Braula coeca*), vemo, da so v čebelji družini nezaželene. Posredno škodujejo matici in čebelam. Odjedajo jim del hrane, medu in zlasti mlečka, skratka, delijo hrano s svojim gostiteljem, na katerem se naselijo. To so nekakšni zunanji zajedalci. Najrajši se naselijo na mladih maticah, ki še jeseni obilno zalegajo in jih zato čebele pogosto hranijo z mlečkom. Rade se naselijo tudi na čebeljih mladiceh, ki pitajo mlade ličinke in matice z mlečkom. Napadene matice pozimi in spomladi pogosto poginejo, saj jih krpļji venomer vznemirjajo. Ličinke krpļjev delajo škodo tudi s tem, da poškodujejo s svojimi rovi medne pokrovce. Skozi odprtнице sili nato vlaga, med začne vreti in se kisati.

Škoda od uši je manj pomembna, če na oprsju matice ali čebele ne najdemo več kot po 3 do 5 krpļjev. Če se premočno namnožijo, odjedo preveč hrane in huje vznemirjajo matico in čebele.

O zatiranju čebeljih uši smo govorili že pred leti.

Obsežen poskus z različnimi zatiralnimi sredstvi je opravil Zavod za čebelarstvo jeseni leta 1962. Med raznimi zatiralnimi sredstvi so delovala nekatera zadovoljivo, druga niso imela na krpļje nobenega učinka, tretja so škodovala čebelam. Neučinkoviti so bili folbex lističi, tobačni dim in smrekova smola. Čebelam je močno škodovalo terpentinovo olje. Kot najboljše so se izkazale pare naftalina in kafe. Uši so popadale na podloženi karton, če smo uporabili na panj 5 do 20 g enega ali drugega sredstva. Pri višjih temperaturah ozračja zadostujejo nižje doze, pri ohlaiditvah višje.

Z naftalinom so imeli nekateri naši čebelarji slabe izkušnje, ker škoduje čebelam.

V preteklih letih so preizkusili še vrsto drugih sredstev za zatiranje čebeljih uši. V poskusih Dukova (1965) se je izkazala kafa za manj učinkovito, naftalin pa je pokazal določen škodljiv vpliv na čebele. Najbolj učinkovito je deloval fenotiazin. Že pred desetimi leti sta Čukalov in Velčikov odkrila, da fenotiazin učinkovito uničuje uši na čebelah. Odtlej se je njegova uporaba po svetu močno razširila. V strokovnih krogih je bilo sredstvo fenotiazin deležno najširšega priznanja na mednarodnem čebelarskem kongresu v Bukarešti leta 1965.

Fenotiazin je zelo učinkovit, ne škoduje pa niti čebelam, niti njihovi zalegi. Medtem ko naftalin in kafa uši le omamljata in jih je treba zjutraj pobrati in uničiti, fenotiazin krpļje ubija. Zjutraj najdemo na podloženem kartonu oziroma na podnici panja mrtve uši. Upoštevati pa je treba, da je fenotiazin učinkovit le proti odraslim krpļjem. Nekaj časa po uporabi se zato krpļji lahko zopet pojavijo, saj so se med tem razvili iz jajčec ali ličink. Po Dukovu (1965) traja stadij jajčeca 5 dni, stadij ličinke pa 46 do 50 dni. Dandanes je uveljavljeno priporočilo, da zdravimo čebelje družine trikrat, vsakič v presledkih 7 do 8 dni, v času enega meseca. Glede tega naj navedemo poskus, ki so ga leta 1968 izvršili na Japonskem s tremi vrstami preparatov in so vsebovali fenotiazin. Pred dimljenjem so v posameznih družinah natančno pregledali po 100 čebel na krpļje. V 10 tako pregledanih družinah, zdravljenih z dvema vrstama navedenih preparatov, je v času 60 minut

padlo na tla 1632 do 4272 krpļjev. Ugotovili so, da sta tudi še po tretjem dimljenju bila na čebelah 2% krpļjev.

Z zdravljenjem pričnemo jeseni v takšnem času, da pri tretjem, zaključnem dimljenju v panjih ne bo več zalege. V večini predelov Slovenije bi bil potemtakem najprimernejši čas za začetek zdravljenja v drugi polovici septembra, tako da bi zadnjikrat dimili sredi oktobra. Čebele dimimo zvečer, ko so se vrnile s paše.

Kako postopamo? V en list časopisnega papirja zavijemo tableto s 3,5 g fenotiazina, kar vložimo v že pripravljene kadilnik. Tablete ne smemo zavijati v več slojev papirja, ker bi potem fenotiazin ne izgorel v celoti. Tudi ga ne smemo sestiti naravnost v kadilnik, ker bi izgorel s plamenom, ne da bi dal dima. Kadilnik stisnemo dva do trikrat, nakar se pokadi iz njega gost sivobel dim, dim fenotiazina. V času 30 sekund damo prvemu panju 30 puhov dima, nato puhnemo prav tako tridesetkrat v sosednji panj. V času dveh minut smo potemtakem dali vsakemu panju po 50 dimov, skupno dvema panjema 100 dimov. Dimljenje dveh panjev traja torej okoli dve minuti. Za naslednja dva panja vstavimo v kadilnik ponovno eno tableto fenotiazina. Za dva panja zadostuje torej en zavojček, ena tableta. Puhamo skozi žrelo zdaj na levo, zdaj na desno, da bi prišel dim med vse ulice v panju.

Če puhamo v panj zelo vroč dim, bi se lahko ožgale čebele v bližini žrela. Zato pred pričetkom zdravljenja puhnemo po enkrat v vsak panj, da se čebele odmaknejo od žrela.

Dimljenje je najbolj uspešno pri 10 do 12 stopinjah temperature ozračja. Če je pretoplo, je učinek fenotiazina manjši. Jeseni 1968 smo zavodske panje dimili v času, ko se je temperatura ozračja gibala med 11,5 in 12,5 stopinje.

Pri Zavodu za čebelarstvo smo v letu 1968 pomnožili število čebeljih družin tudi z naravnimi roji, ki smo jih nabavili v raznih krajih. Ker smo v nekaterih družinah opazili precej uši, smo v oktobru dimili 70 naravnih in narejenih rojev. Med njimi le pri 4 družinah nismo našli na podnicah nobenega krpļja. Največ jih je bilo pri treh naravnih rojih iz Zgornje savske doline, pri katerih smo na podnici prvega našli 134, drugega 54 in tretjega 99 krpļjev. Pri vseh 70 zdravljenih panjih je bilo na podnicah skupno 1842, t. j. po 26 krpļjev na družino. Dimili smo le enkrat.

Podrobnejša izračunavanja so pokazala še naslednje. Pri 27 naravnih rojih je bilo več uši pri tistih, ki so zasedali malo ulic, ki so bili šibki ($-r = 0,520$; $t^2 = 7,76^x$, pri $0,01 = 8,02$). Na podnicah 48 narejencev je bilo najdeno več uši, če je bila zasedba ulic večja ($+r = 0,396$; $t^2 = 8,57^{xx}$, pri $0,01 = 7,17$).

IZ UPRAVE

Ob septembrskem pregledu poslovnih knjig in kartoteke smo ugotovili, da nekateri naročniki še vedno niso poravnali svojih obveznosti do organizacije oziroma glasila Slovenski čebelar. Tem dolžnikom smo priložili v oktobrski številki položnice, a hkrati jih vljudno prosimo, da čim prej nakažejo to dolžno vsoto na naš žiro račun 501-8-268/1.

Naprošamo tudi tiste čebelarske družine, ki še niso nakazale vse potrebne članarine za l. 1969, da to store nemudoma.

Zveza ima na zalogi zdravila za čebele i. s. fumidil-B, fumagili in folbeks ter čaka na naročila.

Tiskovine (sezname članov) bo Zveza razposlala v oktobru, a navodila za sestavo teh tiskovin bo priobčila v novembrski številki in pričakuje, da jih bodo družine oziroma društva predložila Zvezi vsaj do 15. januarja 1970. leta.

Tajništvo

NADLEŽNI PELOD

Ob cvetenju regrata ali kostanja znosijo čebele neverjetne količine cvetnega peloda v panj. Košek za koškom dragocenega tovara izgine v panj, kjer ga pašne čebele odlagajo v pripravljene celice neposredno ob zalegi. Druge čebele gnetejo in tlačijo obno, nožino, da je celica napolnjena nekako do dve tretjini, nakar jo prekrijejo s posebno zaščitno snovjo. Na ta način ohrani obnožina svojo svežino in hranilno vrednost še dolgo časa.

Vsak hlebček prinesene obnožine je sestavljen iz mnogo tisočev drobnih pelodnih zrn. Vsako teh zrn pa je obtičalo v čebelinem kožuščku, od koder ga je čebela izčesala s posebno krtačico na stopalcih zadnjih nog in ga je posebna naprava potisnila v transportni košek. Kožušček prestreza in lovi pelodna zrna, ko se čebela prerva po cvetju med prašniki. Dlačice kožuščka so razporejene in oblikovane tako, da zajemajo čim več pelodnih zrn. Pelod mora obviseti v kožuščku in ne sme pasti na kitinast oklep čebeljega telesa. Zato so dlačice na poseben način oblikovane. Iz glavnega stožera molijo tanke nitke, kakor vejice na smrekovem drevescu. In vendar se včasih zmuznejo posamezna pelodna zrna skozi ta gozd tankih dlačic in padejo na mesta, kjer so čebelam zelo nadležna. S prostim očesom teh pelodnih zrn niti ne opazimo. Pa tudi najmočnejša leča fotoaparata ga ne prikazuje na sliki. In vendar čebela s svojimi nenavadnimi gibi opozarja, da nekaj pri njej ni v redu. Zadnji nožici premika neprestano v ritmu, kot bi hotela z njima očistiti določeno mesto s ščetko. Pri tem zviija zadek v ostrem kotu vstran, kot bi hotela pokazati, kje jo »žuli« pelodno zrnce. Ker s česanjem ne odstrani nadležnega zrna, se čebela pomakne par korakov v stran in ponovno skuša odstraniti nadlego. Posebno živčne postanejo čebele, če jim pelodno zrnce zdrkne v mehke zgibe okrog mesta, kjer so nasajene perubtnice. Čebele se vrte v hitrem krogu, kot bi ponorele in pregibajo krila z neverjetno naglico.

Druga taka, za čebelo nedosegljiva mesta so hrbtni zgibi na zadku, ki so zaradi dihanja v stalnem premikanju in pa zgibi med oprsem in zadkom. Lahko si predstavljamo, kako nadležno postane pelodno zrno v mehkem zgibu, če pomislimo, kako nadležen je že najmanjši delček prahu, kadar nam pade v oko.

Ker čebela sama ni kos nadležnemu zrcu v zgibu, pokliče drugo čebelo v pomoč. Z

nedvoumnim gibom pomoli pomočnici tisti del zgiba, ki ga je treba očistiti. Na prvi sliki moli čebela zgib med zadnjima obročkoma na zadku, da bi ga očistili. Zanimivo je, da vse čebele razumejo tak »klic v stiski« in da takoj priskoči najbližja čebela na pomoč. Svoje telo skloni globoko navzdol, da se čim bolj približa zgibu. Po vseh vidikih odstranjuje pelodno zrnce z grizali. Čeprav se poročevalcu doslej še ni posrečilo, da bi točno določil način, kako pomočnica odstrani nadležno zrnce iz zgiba, je vendar prepričan, da to vrše čebelje čeljusti. Doslej še nikdar ni opazil, da bi pomočnica uporabljala jeziček pri tem delu.

Slika 1. Sklonjena čebela čisti zgib med zadkovima obročkoma.

Pri opazovanju gornje slike bi posebej opozoril še na stopalce zadnje noge. Notranjost stopalca je obložena s ščetinastimi dlačicami, ki se na sliki svetijo kot baržun. To je tista krtačica za čiščenje telesa oziroma za česanje kožuščka. Obenem lahko ugotovimo posebno usločenost stopalca, da se pri česanju tesno prilaga obliki čebeljega telesa.

Drugače pa je s čebelo, ki za čiščenje nastavlja zgib med oprsem in zadkom. Tudi ta čebela ima zadek močno ukrivljen navzdol, obenem pa močno obrnjen v desno. Že ta drža jasno prikazuje mesto, ki ga je treba očistiti. Hkrati sta levi krili razprti in močno dvignjeni. Z znaki se jasneje res ne more nakazati mesta za čiščenje. Čebela pomočnica je klic na

pomoč točno razumela, zlezla je pod krilce in išče nadležni pelod v oprsnem zgibu.

Marsikateri neveren Tomaž med čebelarji bo zmajeval z glavo ob čitanju gornjih vrstic. Pa se sam lahko na lastne oči prepriča o točnosti navedb. Ob dnevu močnega donosa obnožine opazujte proti večeru, ko pojenjuje letanje, panje pri žrelu. Mnoge

pašne čebele si bodo na panjevi bradi česale in urejale kožušček in marsikatera čebela bo pomagala očistiti zgibe od nadležnega peloda.

Po W. HUBBE v Garten
KTZ 14/1969.
J. M.

Usmerjanje čebel na pašo

Na kongresu svetovne čebelarске organizacije Apimondia v Bukarešti sta sovjetska znanstvenika G. F. TARANOV in I. F. SEDIN poročala o uspehih svojih poskusov, kako bi čebele čim hitreje usmerili na gozdno pašo.

Čebelarjem je znano, da mnogokrat manj pomembne paše zadržujejo čebele od začetne gozdne paše, ker mana nima posebno intenzivnega vonja, ki bi privabljal čebele. Zato panji dostikrat zamudijo dragoceno priložnost za nabiranje. Oba znanstvenika sta posebno skrbno proučevala delovanje čebel iz vidnic, ki imajo nalogo, da zasedejo v naravi vire medičine. Ugotovila sta, da izvidnice niso čebele posebne starostne dobe, ampak mlade in stare pašne čebele pomešane med seboj.

Iz prakse je čebelarjem znano, da izvidnice obveščajo v panju druge pašne čebele s posebnim plesnimi gibi in znaki. Znano pa je tudi, da ob takih obvestilih pašne čebele skrbneje pretaknejo in preiskujejo okolico, da bi izsledile morebitne nove vire nektarja. Na tem spoznanju sta sovjetska znanst-

venika gradila svoje raziskave. Pred domnevno gozdno pašo sta postavila v bližino stojišča nekaj pitalnik s sladkorno raztopino odišavljeno z malo medu. V kratkem času so čebele pitalnik oblegale in marljivo praznile vsebino. Naslednji dan sta prestavila pitalnik nekaj dlje v smeri proti gozdu in nato vsak dan večala razdaljo od panjev. Čebele so sicer v začetku obletavale staro mesto včerajšnje »paše«, so pa vso okolico na daleč temeljito preiskale in slednjič prišle tudi do gozdnih dreves, kjer so iztaknile novo pašo pri listnih ušicah, pa čeprav je bila ta komaj v začetku in zelo neznatna.

Tako namensko prestavljanje pitališča v naravi neverjetno aktivira čut za vohljanje pri izvidnicah, da intenzivno preiskujejo bližnjo in daljno okolico. Pri tem odkrijejo tudi najmanjše količine nektarja, ki bi sicer ostale prikrite. Glavno pri tem pa je, da izvidnice naletijo že takoj v začetku na prve kapljice mane in da usmerjajo tudi pašne čebele takoj na začetno gozdno pašo, ki jo že lahko izkoriščajo.

Bienenvater 6/1969.

J. M.

Kakovost mladih matic

je brez dvoma odvisna od količine in kakovosti matičnega mlečka, ki ga dobivajo žerke v petdnevni razvojni dobi. Zato je pri sodobni vzreji matic to vprašanje izredne važnosti. Po ugotovitvah sovjetskih znanstvenikov oskrbujejo čebele dojilje z matič-

nim mlečkom najboljše in najizdatnejše tiste matičnike, ki so v neposredni bližini odkrite ali vsaj pokrite zalege. Matičniki v okolju brez zalege so mnogo na slabšem.

Bienenzucht 7/1969.

J. M.

Avstrijska čebeloreja

že več let nazaduje, se pravi, število čebelarjev leto za letom pada. Iz zadnjega letnega poročila Zveze avstrijskih čebelarjev posnemam, da je padlo število čebelarjev od 33 131 v letu 1967 na 32 183 v letu 1968, kar bi bilo nekoliko manj kot 3 %. Vendar pa se je v istem letu število panjev zelo dvignilo, in sicer za nad 11 000, kar pome-

ni, da posamezni čebelarji intenzivneje izkoriščajo pasišča. Skrbno urejena obveščevalna služba proučava in poroča o gozdnem medenju. Poročevalec poudarja, da pripisujejo tak porast panjev dejstvu, da so čebelarji bolje poučeni o biologiji čebele in o smotni čebeloreji.

Bienenvater 6/1969.

J. M.

Tov. I. G. iz Ilirske Bistrice nam je poslal naslednji vprašanje:

1. Vprašanje

Moj prijatelj ima težko sklerozo. Poskusil je že z matičnim mlečkom in cvetnim prahom, vendar brez posebnega uspeha. Ali naj poskusi s čebeljimi piki?

Odgovor

Mnoge praktične izkušnje čebelarjev so pokazale, da čebelji piki zdravijo revmo, če so pike pravilno dozirali. Znanstveno pa je tudi že dognano in so o tem predavali strokovnjaki na 22. kongresu Apimondije v Münchnu (K. A. Forster, V. Vassilev, L. Ninov), da je čebelji strup odlično zdravilo v primeru srčnega in sklepnega revmatizma, ki ga uporabljajo na klinikah in v ambulantah. Uporabljajo ga pa v različnih oblikah, najbolj pogosto v obliki injekcij ali pa tudi v obliki čebeljih pikov.

Nekateri strokovnjaki pa trdijo, da je čebelji strup »najmočnejše sredstvo za razširjanje ožilja, zato ga uporabljajo proti poapnenju žil«. Točnejših podatkov pa o tem nimamo. Vemo le, da nekatera podjetja v tujini (Nemčija, Bolgarija, ZSSR) oglašajo čebelji strup kot zdravilo proti poapnenju ožilja. Zdravilo se dobi v tekočem ali pa v kristaliziranem stanju.

Žal se pri nas medicinski strokovnjaki ne ukvarjajo z zdravilno vrednostjo čebeljih proizvodov in tako tudi ne s strupom. Zato smo odvisni le od poročil iz zamejstva. Več o tem govori tudi knjiga Edmunda Herolda »Gesünder durch Bienen«, ki je pred nedavnim izšla v založbi »Süddeutsche Imkergerossenschaft eGmbH, 7313 Reichenbach/Fils.

2. Vprašanje

Prosim vas, če mi odgovorite kaj več o izkopavanju cvetnega prahu.

Odgovor

Cvetni prah pridobivamo v glavnem na tri načine. Ker vas zanima le izkopavanje, prepuščamo besedo Medexu, ki odkupuje cvetni prah.

Podjetje Medex pa nam je odgovorilo s prispevkom »Pridobivanje cvetnega prahu« tov. Lojzeta Kastelica, ki ga spredaj priobčujemo.

Tovariš N. N., ki je kot čebelar-turist obiskal 22. kongres Apimondije v Münchnu in si ogledal razstavo, nam je poslal naslednje

vprašanje

Razstava na kongresu je name napravila nepozaben vtis. Naučil sem se marsičesa. Pogled na jugoslovanski del razstave me je pa razžalostil. Zakaj je bil jugoslovanski del razstave tako siromašen in ni dostojneje predstavil naše čebelarstvo in naše čebelarske proizvode?

Odgovor

Tudi mi smo si postavili enako vprašanje. Ker pa razstave ni organizirala naša Zveza, ampak poslovno združenje v Beogradu mimo drugih organizacij in društev, zato na vprašanje ne moremo zadovoljivo odgovoriti.

POPRAVLJAMO

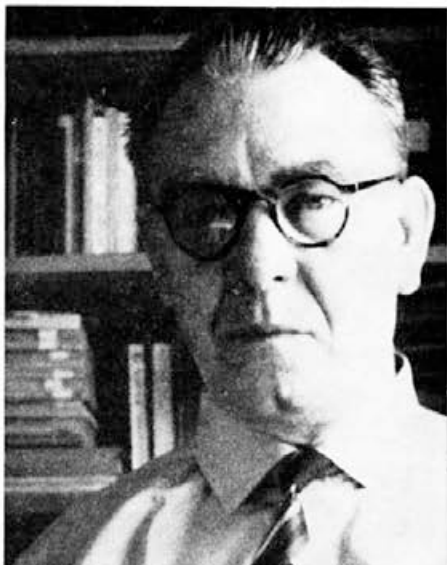
V prejšnji številki našega glasila (8—9) je v članku Čebele in atomska voda iz Podčetrtka zamenjal tiskarski škrat vrstni red, kar ste bralci gotovo že sami opazili. V tretjem odstavku na strani 246 se mora stavek pravilno glasiti: »Živahne čebele so lahko izkoristile zgodnjo pašo, sadno drevje, akacijo, mano in po akaciji ponovno mano. Točil sem 1. junija 100 kg medu in 17. junija ponovno 100 kg. Ta uspeh pripisujem samo atomski vodi.«

Uredništvo

LEOPOLD DEBEVEC ODLIKOVAN Z REDOM ANTONA JANŠE I. STOPNJE

Letošnji občni zbor Zveze čebelar-
skih društev za Slovenijo dne 27. aprila
1969 je odlikoval z redom Antona Janše
I. stopnje za čebelarke zasluge poleg
vzrejevalca matič Al. Bukovška iz Gole-
ga Brda tudi še strokovnega pisca Leo-
polda Debevca, znanega sodelavca naše-
ga glasila »Slovenski čebelar«. K temu
odlikovanju mu slovenski čebelarji, zlasti
bravci Slovenskega čebelarja iskreno če-
stitamo.

Leopold Debevec je bil rojen 26.
septembra 1900 v Borovnici. Čebelariti je
začel z dvema panjema že leta 1916 kot
16-letni dijak 5. razreda gimnazije. Čim
je začel čebelariti, se je tudi že vpisal v
čebelarstvo organizacijo, v čebelarstvo po-
družnico v Borovnici. Že po poldrugem
letu pa je moral pustiti čebele, ker je bil
poklican v vojsko. Bil je na italijanski
fronti in sicer na južnem Tirolskem in ob

Piavi, kjer je prišel v italijansko ujetništvo. Po dveh letih je pobegnil iz ujetništva
in se vrnil nazaj v Borovnico. Obnovil je svoje čebelarstvo v borovniški čebelarški
podružnici. Vseskoz je bil reden in zaveden član naše čebelarke organizacije. Že
pri borovniški podružnici je bil član odbora in tudi njen blagajnik. Po poklicu
železničar je večkrat menjal svoje službeno mesto in s tem obenem tudi članstvo
v čebelarških organizacijah. Od leta 1932—1935 je bil član čebelarke podružnice
v Lendavi, od leta 1936—1938 v Sevnici, 1939—1941 v Slovenjem Gradcu in napo-
sled v Ljubljani. Kot železničar je bil ves čas tudi član železniške čebelarke za-
druge v Ljubljani in sicer tja do leta 1945, ko se je po zadnji vojni združila z novo
ustanovljeno čebelarstvo zadrugo za Slovenijo v Ljubljani, predhodnico sedanje
Zveze čebelarških društev za Slovenijo, pri kateri je sodeloval tudi kot odbornik.

Največje zasluge za naše čebelarstvo pa si je pridobil s pisanjem v Slove-
nskem čebelarju. Pisati je začel že leta 1918. S pisanjem je nadaljeval v manjših
presledkih prav do današnjega dne. Zlasti v prvih letih po zadnji vojni je objavil
naš list veliko njegovih člankov. Bil je tudi med prvimi pobudniki čebelarkega
muzeja. Leta 1956 je bil predsednik odbora za ustanovitev muzeja. Leta 1958 je
napisal priročno knjižico za čebelarje »Čebelarjevo leto«, ki je kmalu pošla. Huda
nesreča ga je 1956 priklenila na dom. Čebelariti ni mogel več. Zato pa je začel
brskati po arhivih in se je v zvezi s tem izpremenila tudi vsebina njegovih člankov.
Leta 1967 je Zveza ponatisnila v posebni knjižici njegove članke iz Slovenskega
čebelarja »S čebelami in čebelarji skozi stoletja«. Sedaj pa pripravlja skupaj s
profesorjem Jožetom Stabejem Zbornik o našem čebelarstvu v Janševi dobi, v
katerem bodo kritično zajeti naši čebelarški veščaki, sodobniki Antona Janše z
njihovimi deli. Z objavo tega dela bodo v marsikaterem pogledu pojasnjene
čebelarke razmere v naših krajih in prikazana strokovna raven čebelarških pred-
nikov v 18. stoletju.

JOŽE MESTNIK

Dne 27. IV. 1969 je zahrbtna bolezen umorila našega odbornika, rojenega 15. IX. 1910 v Krški vasi.

Že v zgodnji mladosti je čebelaril s 30 čebeljimi družinami. Od leta 1936 je bil vesten član čebelar-ske organizacije in tajnik družine na Krki.

Med vojno je bil aktiven sodelavec NOV vse od 1941. leta in udeleženec kočevskega zbora odposlancev.

Po končani vojni je po svoji zmožnosti obnovil čebelje družine in čebelaril do konca svojega življenja.

Čebelar-ska družina
»KORLE«
M U L J A V A

JANEZ PODOBNIK

Globoko nas je presuni-la vest, ko smo zaslišali, da so zvonovi v farni cerkvi v Novi Oselnici zapeli žalostno, da je umrl Janez Podobnik. Rodil se je 15. 11. 1896, umrl 28. 6. 1969.

V Prapretno brdo se je priženil leta 1920. Tu je takoj začel čebelariti. Od ženinega očeta je dobil pet panjev-kranji-čev. Dela se je oprjel z vsem veseljem. Po-časi je napredoval in je nazadnje čebelaril že z nad 20 AŽ-panji. Zadnja štiri leta ga je mučila zahrbtna bolezen, ki ga je ovirala

pri čebelarjenju. Toda ljubezen do čebelic mu je še vedno dala pogum, da je opravljal čebelar-sko delo in tako svoji ženi zapustil kar vzoren čebelnjak.

Čebelaril je celih 49 let, svoja sinova pa je vzgojil v vzorna čebelarja.

Med narodno osvobodilno borbo se je odzval kot zaveden državljani. V tem času so za njegove ljubljenske skrbeli žena in otroci. Bil je marljiv delavec kot čevljar-ski obrtnik doma, delal pa je tudi v čevljar-ski delavnici na Sovodnju.

Kot vzornemu zadrudniku so mu za mar-ljivo delo podelili diplomu.

Pri odprtem grobu se je poslovil od njega gospod župnik kot član čebelar-ske družine Sovodenj.

MATIJA TIVADAR

Dne 12. aprila 1969 nas je nenadoma zapustil eden najstarejših članov čebe-larske družine Murska Sobota Matija Tivadar. Ob 14. uri istega dne se je še pogovarjal s čebelarji o tem, kako pripraviti čebele za spomladansko pašo in kako dvigniti članstvo v naši organizaciji;

ob 15. uri pa je že zapustil za vedno svoje čebele — svojih 50 panjev — ki jih je imel izredno rad.

Naš Matija je bil star 76 let; čebelaril je 42 let in bil vzoren član naše organizacije.

Na zadnji poti ga je spremljalo več deset čebelarjev. Predsednik družine je imel v imenu čebelarjev Prekmurja poslovilni govor.

Ohranili ga bomo v spominu!

Tajnik: Alojz Benko

Koleks Tobus

IMPORT — EXPORT • LJUBLJANA

odkupi vse vrste kož, tudi divjadi

Obiščite našo trgovino visoke mode »BOUTIQUE« v poslovni stavbi, Miklošičeva cesta 5